

संस्कृतभारती (उत्तर-तमिळ्नाडु)

गीतासोपान/दीक्षा/भाषाप्रवेश-द्वितीयभागः - जूलाई -2017

नाम - _____

अङ्काः 100

(Full Name in English) _____

कालावधिः होरात्रयम्

वास-प्रदेशः (Res. Area) _____

दूरवाणीसंख्या _____

प्रथमः भागः (उत्तराणि अस्मिन् पत्रे एव लिखत ।)

1) कोष्टके दत्तपदस्य उचितरूपेण रिक्तस्थानं पूरयत ।

6

१. _____ ज्ञानं सम्पादयामि । (ज्ञानिन)

२. अलं _____ । (आलस्यम्)

३. योगः _____ कौशलम् । (कर्मन्)

४. रामायणस्य _____ अमृतसदृशानि । (वचस)

५. जनाः _____ विश्वसन्ति । (देवः)

६. _____ पूर्वं अर्जुनः पाशुपतास्त्रं प्राप्तुम् अगच्छत् । (युद्ध)

2) रेखाङ्कितपदस्य स्थाने आवरणे दत्तपदस्य उचितं रूपं प्रयुञ्जीत ।

5

१. गुरोः वाणी / _____ श्रुत्वा शिष्यः चिन्ताहीनः जातः । (वाच)

२. सः पुत्रं शिक्षयितुम् अनेकान् पण्डितान् / _____ नियोजितवान् । (विद्वस)

३. सीतया सदृशी महिला प्रपञ्चे / _____ विरला । (जगत)

४. वयं श्रोत्राभ्यां / _____ शृणुमः । (कर्णः)

५. मनुष्यस्य उत्तमेन कार्येण / _____ ईश्वरः प्रसीदति । (कर्मन्)

3) अधः विशेषण-पदानि विशेष्य-पदानि च सन्ति । विशेषण-विशेष्ययोः संयोजनं (match) कृत्वा पञ्च वाक्यानि रचयत ।

10

१. आत्मीय	उपायेन ()
२. लघुना	बन्धो ()
३. मानुषम्	छुरिकाभिः ()
४. बलवद्भ्यां	जन्म ()
५. तीक्ष्णाभिः	बाहुभ्याम् ()

वाक्यानि -

१. _____
२. _____
३. _____
४. _____
५. _____

4) उचितेन सर्वनामपदेन रिक्तस्थानं पूरयत ।

5

१. _____ गीतं मया गीतम् । (तत्)
२. इमानि इन्द्रियाणि । _____ इन्द्रियेभ्यः परं मनः । (इदम्)
३. _____ विश्वरूपात् अर्जुनः भीतः । (तद्)
४. अर्जुनः _____ जनान् दृष्ट्वा विषादं प्राप्तवान् ? (किम्)
५. _____ ग्रन्थस्य कर्ता वाल्मीकिः । (इदम्)
१०. _____ सीतांबाम् उपसर । (एतत्)

5) उचितेन संख्यावाचकपदेन रिक्तस्थानं पूरयत ।

6

१. _____ (5) पर्णेषु भोजनं परिविष्टम् अस्ति ।
२. _____ (13) वर्गेषु अपि छात्राः सन्ति ।
३. _____ (11) दण्डदीपः आरोपणीयः सन्ति ।
४. _____ (4) ग्रामेभ्यः प्रतिनिधयः आगताः आसन् ।
५. सः वीरः _____ (19) दुष्टैः सह युद्धम् अकरोत् ।
६. अनसूया प्रियंवदा च शकुन्तलायाः (2) _____ सख्यौ ।

6) प्रश्न-निर्माणं कुरुत ।

3

१. युवकौ तस्य वचनम् अङ्गीकृतवन्तौ ।
२. दशरथः महाराजः लक्ष्मणस्य पिता ।
१. कृष्णः बलरामस्य अनुजः ।
२. नद्याम् अधिकं जलम् अस्ति ।
३. श्रीकृष्णपरमात्मने नमः इति उक्त्वा गीतां पठामः ।
५. दूतः राजानं विदेशवार्तां प्रेषितवान् ।

7) निर्देशानुसारं वाक्यानि परिवर्त्य लिखत ।

6

१. धृतराष्ट्रः प्रश्नं पृष्ठवान् । (लङ्लकारे)
२. सस्यानि वर्धिष्यन्ते । (लट्लकारे)
३. मातरः कार्यं कुर्वन्ति । (विधिलिङ् लकारे)
४. छात्राः संस्कृतेन वदेयुः । (लट् लकारे)
५. श्रद्धालवः विषयम् अवगच्छन्ति । (लोट् लकारे)
६. भवान् परीक्षां लिखतु । (विधिलिङ् लकारे)

8) कोष्टक-गतस्य शब्दस्य उचितरूपं लिखत । 6

१. _____ वीरः रथेन गच्छति । (इदम्)
२. वत्स ! _____ पश्यतु । _____ वचनं शृणोतु । (अस्मद्)
३. _____ छात्राणां विद्यालयः अत्र एव अस्ति । (तत्)
४. अहम् अद्य एव _____ वार्ता सूचयामि । (भवत्)
५. _____ शास्त्र-पुस्तकेषु उत्तमाः विषयाः सन्ति । (एतत्)
६. मालिनि _____ मधुरं दत्तवती किल ? (भवती)

9) शतृ / शानच् प्रत्ययम् उपयुज्य अखण्डं वाक्यं (एकं वाक्यं) रचयत । 6

१. छात्रः मातरम् स्मरति । पत्रं लिखति ।

२. तत्र _____ बालिकायाः नाम गीता । (क्रीडत)

३. _____ यजमानेन कार्यं सूचितम् । (गच्छत)

४. श्लोकं _____ केशवम् अहम् आहूतवान् । (लिखत)

५. जलं प्रवहति । शुद्धं भवति ।

६. शिष्यः वन्दते । तं गुरुः अनुगृह्णाति ।

10) यथा निर्देशं वाक्यानि परिवर्त्य लिखत ।

१. कृष्णः गीतां वदति । (कर्मणि)

२. ते दुर्योधनं रक्षन्ति । (कर्मणि)

३. छात्रः स्यूतौ नयति । (कर्मणि)

४. वयं श्लोकान् पठामः । (कर्मणि)

५. सर्वैः लेखः लेखनीयः । (विधिलिङ् -कर्तरि)

६. अहं वचनं शृणुयाम् । (तव्यत्/अनीयर्)

७. भवद्भिः रामायण-वाक्यानि स्मरणीयानि । (विधिलिङ् -कर्तरि)

द्वितीयः भागः (उत्तराणि उत्तरपत्रे लिखत)

11) एतां कथां सावधानं पठित्वा प्रश्नान् उत्तरयत ।

काशी हिन्दू-विश्वविद्यालयस्य निर्माणाय धनसङ्ग्रहं कर्तुं कदाचित् मदनमोहनमालवीयः रङ्गून-नगरं गतवान् । मालवीयवर्यः कस्यचित् कोट्यधीशस्य गृहम् अगच्छत् । तत् गृहं नितरां साधारणम् आसीत् । कस्मिंश्चित् प्रकोष्ठे कटस्य उपरि कश्चन उपविष्टवान् आसीत् । सः मालवीयं स्वागतीकृत्य मञ्चे उपावेशयत् । मालवीयः तम् अपृच्छत् - 'श्रेष्ठवर्यः कुत्र ? सः मया द्रष्टव्यः । अहं काशीतः आगतः । मदनमोहनमालवीयः इति मम नाम' इति ।

तदा सः सज्जनः अवदत् - ' भवता द्रष्टुम् इष्टः जनः अहम् एव । भवता प्रेषितं पत्रं प्राप्तम् अस्ति मया' इति ।

'काशीनगरे कश्चन विश्वविद्यालयः प्रतिष्ठापनीयः इति मम इच्छा । तदर्थं यत् धनम् आवश्यकं तस्य सङ्ग्रहाय अहम् अत्र आगतः अस्मि' इति अवदत् मालवीयः ।

श्रेष्ठी झटिति गणकम् आहूय चेकपत्रं लेखयित्वा तदुपरि हस्ताक्षरं कृत्वा तत् मालवीयाय अयच्छत् । तत्र लिखितम् आसीत् - 'पञ्च लक्षं रूप्यकाणि' इति ।

विशेषप्रार्थनां विना एव महामूल्यस्य चेकपत्रं प्राप्य नितरां सन्तुष्टः मालवीयः श्रेष्ठिने हृदयपूर्वक-कृतज्ञतां समर्प्य - 'भवतः एतत् सरलं जीवनं मयि आश्चर्यं जनयति' इति अवदत् ।

तदा श्रेष्ठी अवदत् - 'बाल्ये कश्चन पण्डितः माम् अध्यापितवान्, सः सदा बोधयति स्म - "धनिकत्वं प्राप्येत चेदपि जीवने सरलता न परित्यक्तव्या" इति। तत् वचनम् अहं सदा पालयामि । आडम्बराय धनव्ययं न करोमि । विश्वविद्यालयस्य निर्माणाय यथाशक्ति मया धनं दत्तम् । अग्रे आवश्यकता यदि आपतेत् तर्हि भवता अहं सूचनीयः निस्सङ्कोचम् । यथाशक्ति साहाय्यं करिष्यामि' इति ।

'भवान् अस्ति प्रातःस्मरणीयः महात्मा' इति उक्त्वा तं प्रणम्य ततः निर्गतवान् मालवीयः।

12) निर्देशानुसारं कथातः एकैकं पदं चित्वा लिखत । 6

१) अनीयर्-प्रत्ययान्तं पदम् २) अजन्त, हलन्तशब्दः ३) षष्टि-विभक्त्यन्तं पदम्

४) तुमुनन्तं पदम् ५) लट्-लकार-युक्तं पदम् ६) अव्ययं पदम्

13) वाक्येन वाक्यद्वयेन वा उत्तरं लिखत ।

१. मालवीय-महोदयः किमर्थं विदेशं गतवान् ? 2

२. वणिक् कुत्र उपविष्टः आसीत्? सः मालवीयमहोदयाय कियत् धनम् अयच्छत्? 3

३. श्रेष्ठी महोदयः कीदृशं जीवनं यापयति स्म ? 2

४. कथायाः उचितं शीर्षकं लिखत । 1

14) किमपि एकं सुभाषितं लिखत । 5

अयोध्या मथुरा ----- अथवा

अभिवादनशीलस्य -----

15) सूक्ति-द्वयस्य भावार्थं लिखत ।

6

१. क्रियासिद्धिः सत्त्वे भवति महतां नोपकरणे ।
२. हितं मनोहारि च दुर्लभं वचः ।
३. मन एव मनुष्याणां कारणं बन्धमोक्षयोः ।

16) कस्यचित् एकस्य श्लोकस्य अर्थं लिखत ।

5

१. लालयेत् पञ्चवर्षाणि दशवर्षाणि ताडयेत् ।
प्राप्ते तु षोडशे वर्षे पुत्रं मित्रवदाचरेत्॥

अथवा

२. न कश्चिदपि जानाति किम् कस्य श्वो भविष्यति ।
अतः श्वः करणीयानि कुर्यादद्यैव बुद्धिमान् ॥

17) एकं विषयम् अधिकृत्य 12-15 वाक्यानि लिखत ।

10

१. जीवनस्य लक्ष्यम् लोकसेवनव्रतम् ।

अथवा

संस्कृते विद्यमानाः शास्त्रग्रन्थाः ।

॥ जयतु संस्कृतम्, जयतु भारतम् ॥